

3. Аксьонова І.В. Аналіз світового досвіду формування університетської автономії / І.В. Аксьонова // *Економіка розвитку*. – 2017. – № 2 (82). – С. 21-29.

4. Линовицька О. Академічні свободи та університетська автономія / О. Линовицька // *Вища освіта України*. – 2011. – № 3. – С. 27-31.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Є.В. Редзюк, канд. екон. наук, доцент

ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, м. Київ

Сучасні системи освіти стають все більше відкритими, технологічно досконалими, оперативними і когнітивними, що націлені на індивідуальні потреби і можливості студентів, з однієї сторони, а з іншої – враховують складне і швидкоплинне бізнес-середовище, яке чекає фахово готових до роботи студентів. В цьому контексті аналіз розвитку систем економічної освіти в Україні і світі є актуальним і необхідним структурним завданням, що порівнює різні підходи до навчання й надає можливість виявити продуктивні ідеї і підходи щодо освітніх процесів у світі.

Відзначимо виклики, що створює глобалізована економіка для освітніх систем. Так, на нашу думку, провідною ознакою сучасного світу і міжнародних економічних відносин є швидкі зміни в бізнес-середовищі; постійна поява нових даних, правил, моделей поведінки тощо, яке в цілому ускладнює або унеможливорює мати набір унікальних якостей або сталу систему знань; зростання конкуренції на місцевих і глобальних ринках, що робить бізнес-операції більш стресовими і непрогнозованими; потужний розвиток інформаційно-програмних технологій, які в значній мірі замінюють «класичне» навчання; поява міжнародних стандартів якості освіти, що можуть суттєво відрізнятись від національних стандартів освіти та ін.

Перелік викликів потребує від науковців і освітян нових підходів у формуванні фахово підготовлених економістів для відкритої і глобальної економіки. Тому, щоб бути здатними без перешкод вийти на світовий ринок праці, вітчизняним освітянам потрібні нові підходи до формування високоінтелектуальних і адаптованих до глобального середовища послуг вищої освіти, в результаті це надасть можливість сформувати якісний людський капітал Україні та гармонійно посприє її входженню в геоекономічні та геополітичні міжнародні канали співпраці. На наш погляд, такими найбільш потужними і розвиненими каналами співпраці є Північно-атлантичне співробітництво між країнами США, Канади, країн ЄС, Великобританії, Швейцарії до якого потрібно інтегруватись й Україні, тоді спільні зв'язки і цінності допоможуть вітчизняному бізнесу відповідати найкращим світовим стандартам, а вітчизняна освітня система буде в мейнстрімі цивілізаційного освітнього розвитку людства.

В освітній сфері за останні 15-20 років відбулись потужні трансформаційні зміни – університети та інші заклади освіти все більше відходять від класичних форм занять (лекції, семінари) та переходять до більшої кількості практикумів, онлайн навчання, у зв'язку з цим відбувається поява віртуальних навчальних закладів, програм, курсів, тренінгів тощо. Крім цього, освітні системи оптимізують таким чином свої витрати, завдяки переміщенню курсів і бібліотечних матеріалів в онлайнове середовище, а також розширюють потенційне коло студентів серед інших країн і регіонів. Все більш привабливою і доступною в світі стає дистанційна форма навчання за допомогою засобів Інтернету, що дає змогу заощаджувати час і кошти, сприяє підвищенню якості освіти завдяки таким рисам, як самоменеджмент знань, гнучкість розкладу, інновативність, творчий пошук, можливість здійснення особистого вибору.

Відзначимо, що до цих сучасних характеристик освітніх закладів можна додати й те, що провідні університети світу (в основному – це представники таких країн, як США, Великобританія, Канада і країни ЄС) зміцнюють свою наукову та дослідницько-підприємницьку частину. В цілому, такий підхід надає можливість студентам стати більш практично орієнтованими і підготовленими до вимог сучасного бізнес-середовища, а університетам отримати актуалізовані патентні фонди, дослідницькі фонди, додаткові прибуткові бізнес-сегменти в суміжних сферах діяльності (науковий консалтинг, експертна і дослідницька діяльність тощо).

Глобалізація на даному етапі розвитку людства обумовлює конкуренцію між освітніми закладами за студентів на світовому рівні, а відкритість, наявність інтернет-технологій надає можливість навчатись в будь-якій країні та ще й в зручній для студента формі. Тому університетам та іншим освітнім закладам необхідно формувати конкурентоздатні освітні програми з можливістю, як онлайн навчання, так і класичного навчання, що базується на потужній матеріально-технічній базі. Необхідно врахувати і головну мету навчання – це працевлаштування студента за фахом і формування його як повноцінної особистості в швидкоплинному середовищі, що ефективно інтегрована в сучасні сус-

пільні процеси. В цьому контексті навчання має бути максимально практично орієнтованим на вирішення актуальних проблем, з формуванням навичок і компетенцій, які були б адаптованими до вимог глобалізованого і висококонкурентного бізнес-середовища, а це реалізується при залученні студентів до реальних дослідницьких і просвітницьких проектів, до практичних відвідувань діючих провідних міжнародних і національних бізнес-структур, при формуванні аналітичних звітів з реальних проблем в економічній науці; а також надаючи знання і компетенції, які враховують специфіку існування бізнес-структур в різних регіонах світу (країни ЄС; США, Великобританія і Канада; країни Східної Азії; країни Арабського регіону; країни Латинської Америки; Африканський регіон; Східноєвропейський регіон, РФ і країни центральної Азії). Крім того, знання 2-3 іноземних мов і прикладних комп'ютерних програм для економістів, вміння використовувати широкі канали комунікацій і зв'язку – є сучасним стандартом економічної освіти, що підтверджує компетенції і навички для майбутніх роботодавців.

На даному етапі розвитку глобалізованої економіки більшість роботодавців вимагають максимально актуалізовані знання і компетенції не тільки від випускників закладів освіти, але й від найманого персоналу в цілому. Тому це обумовлює функціонування системи післядипломної освіти, що постійно моніторить і модернізує оновлення професійних навичок у персоналу компаній. Так, в Німеччині і в більшості країн ЄС діє норма, коли кожен фахівець на своїй посаді має кожні 2-3 роки проходити певні курси, тренінги, навчання для модернізації і оновлення своїх знань і компетенцій. У зв'язку з цим в глобальній освітній системі проявляються нові виклики (посилення конкуренції на глобальному рівні за найкращих студентів і талановиту молодь, фахівців провідних компаній; складність і підтримка актуалізованих курсів навчання; постійне оновлення і осучаснення інформаційно-програмних комплексів, що забезпечують якісну освіту), але з'являються й суттєві можливості, коли по суті кожен підприємець зацікавлений в оновлених даних для свого бізнесу, а найманий фахівець має системно модернізувати свої знання й навички, тому заклади освіти можуть активно включатись у ці додаткові комерційно привабливі сегменти ринку (дослідження для приватних компаній та післядипломна освіта).

Потрібно врахувати, що тільки формування адаптованих до сучасних викликів фахівців-економістів надасть можливість досягти сталого стану заможного суспільства та підвищити роль інтелектуального капіталу в розвитку нашої країни. Процеси глобалізації знижують значення наявності природних ресурсів, а збільшують значення інтелектуального і мобільного капіталу. При цьому знижується значення, місцезоположення і розмір підприємства, але орієнтація на людські високоінтелектуальні ресурси, що продукують нові ідеї, смисли, образи, бренди, товари і послуги – суттєво зростає. Тому країни Західної Європи, США і Канади залучають талановиту молодь відповідними грантами, стипендіями, різними стимулюючими можливостями для поповнення власного інтелектуального капіталу, до них останнім часом приєдналися й країни Східної Європи (Польща, Чехія, Угорщина, Словаччина), що також пропонують стимулюючі й привабливі форми навчання для студентів.

На жаль, Україна виступає системним донором найкращих продуктивних, молодих кадрів в ці країни. Так, за експертними оцінками в 2014-2017 рр. за кордоном навчається приблизно 55-70 тис. студентів з України, при цьому з 2009 по 2016 рр., збільшення закордонного навчання серед української молоді склало 176 %. Тому має бути сформована політика повернення в Україну цієї молоді, але вона не може реалізуватись при існуючій вітчизняній закритій олігархічно-клановій моделі капіталізму, яка функціонує на привласненні і монополізації сировинної ренти (руда, метал, зерно, деревина, примітивна хімічна продукція) та незацікавлена у відкритій соціально-орієнтованій економіці, в якій суттєву роль і значення відіграє інтелектуальний капітал нації. Є необхідність у зміні існуючої системи та зниженні ролі сировинного лобі в державних органах влади України з переорієнтацією на формування нових цінностей інтелектуального і продуктивного розвитку в системі глобальних викликів. Система освіти закладає фундамент майбутньої політики щодо реалізації суспільних інтересів, а економічна освіта в значній мірі формує майбутню структуру (профіль) економіки та майбутню конкурентоспроможність національних бізнес-структур на світових ринках товарів і послуг. У зв'язку з цим, необхідно приймати найкращі світові практики навчання студентів, проводити обмін викладачами і студентами між навчальними закладами України та провідними економічно розвиненими країнами світу, створити адаптовані до сучасних вимог навчальні програми і курси, при цьому формуючи в Україні привабливий інвестиційно-підприємницький клімат та відкритий простір для інтелектуального розвитку і реалізації ідей та ініціатив [1-3].

Перелік посилань:

1. Балабанова Н. *Суспільство знань та інновацій: шлях до майбутнього України*. – К.: Арістей, 2005. – 104 с.
2. Скотна Н. *Сутність глобалізації та її вплив на розвиток вищої освіти в Україні // Людинознавчі студії. Вип. 28. Філософія. – 2013. – №3. – С.4-16*
3. Сохраняева Т.В. *Гуманістические ориентиры развития системы образования // Философские науки. – 2005. – №9 – С. 117-121.*